
RMK Saaremaa ja Hiiumaa külastusalad

Külastuskorralduskava 2020-
2029
2023. aasta täitmise aruanne

Riigimetsa Majandamise Keskus
Külastuskorraldusosakond
2024

Sissejuhatus

Vaatamata tuletegemise keelule 2023. aasta aktiivse looduspuhkuse perioodi alguses, olid RMK pakutavad looduses liikumise võimalused jätkuvalt populaarsed - RMK hallatavatele puhke- ja kaitsealadele tehti 3 miljonit külastust. Üldjoontes oli külastuskoormus sarnane 2022. aastaga, märgata oli üle-eestiliselt mõõdukat külastuse suurenemist mitmetel tuntud külastusobjektidel.

RMK loodusõppeprogrammide osasaanute arv jõudis koroonaaastate eelsele tasemele, kasvavat huvi RMK korraldatud teavitavate sündmuste vastu näitas üritustel osalejate arvu tuntav kasv võrrelduna nii koroonaeelse aja kui 2022. aastaga. Kasvu võrreldes 2022. aastaga oli märgata ka teabepunktide külastatavuse osas.

Ilma juhendajata läbitavate programmide puhul oli täheldatav vähenenud huvi seljakotiprogrammide osas, seevastu Loquiz rakendusel põhinevaid nutiprogramme ja loodusradadele loodud mängu oli läbitud enam. Siinkohal mängisid olulist rolli liikumisaasta tähistamiseks loodud nutimängud "Liikumisaasta 2023" ja 4 metsaluulet tutvustavat mängu "Mets ja luule liigutavad".

Programmiarenduse valdkonnas jõuti kliimatemaatikast käsitleva ja 2022. aastal murakamärgise saanud programmiga "Millest jutustavad aastarõngad?" valmiduseni pakkuda seda koolides kohapeal tasuta väljasõiduprogrammina. Jätkus programmide esitamine murakamärgise saamiseks. Kõik kvaliteedihindamisele programme esitanud külastuskeskused said murakamärgise.

Igal aastal toimuv Eesti looduse päev, mida tähistati kõigis külastuskeskustes, kulmineerus traditsiooniks saanud "Valge ööga" Tsitre pargis. 2023 aasta oli nimetatud sauna aastaks, et propageerida ja elus hoida traditsioonilist saunakultuuri. Selleks korraldati kampaania "Saunaviht riigimetsast", mille raames toimus mitmeid töötubasid üle Eesti. 2023. aastal osales RMK esimest korda Paide arvamusfestivalil, kus külastuskorraldusosakond oli metsa alal väljas töötoaga.

2023 lõppes Ühtekuuluvusfondi projektiperiood (2015-2023), mille käigus rekonstrueeriti 82 külastusobjekti. Aasta lõpus tähistati projektiperioodi lõppu 8 värskendatud külastusobjektidel valgusinstallatsioonide ja päkapikuradadega. Projekti tegevustest valmis ülevaatevideo "Eestimaa looduse mitu palet".

Mõlemad külastusalad on üldplaneeringu kehtestamise ootel, mis peaks tooma selgust ehituskeeluvööndis asuvate objektide rekonstrueerimisvõimaluste osas saartel.

Hiiumaal on fookuses jalgrattaga liikumise võimaluste parandamine ning tegeletakse endiste rattaradade analüüsimise ning RMK taristuga sidumise võimaluste uurimisega.

Saaremaal planeeritakse jalgrattaga läbitavat matkatee haru, mis osaliselt oleks ka jalgsimatkaajatele sobiv. Ette valmistatakse ka uue külastusobjekti – Ameerika metsa – planeerimist.

2023 aastal suleti Keskkonnaameti haldamisel olev Viidumäe loodusmaja ning selles olev ekspositsioon anti üle RMK-le. Vastuvõetud väljapanekut ei ole täies mahus võimalik Loonal Visandi rahvusparki külastuskeskuses eksponeerida, kuid osa näituse

sisust eksponeeritakse Vilsandi külastuskeskuses ning ülejäänu osas algatati planeerimine Viidumäe LKA uue väli-ekspositiooni rajamiseks.

2023. aastal valmis RMK arengukava 2024-2028, milles esitatud eesmärgid võivad kaasa tuua muutusi, mis toovad kaasa külastuskorralduskavade suuremas mahus uuendamise vajaduse. Seda muu hulgas näiteks kõrge rekreatiivse väärtusega alade kaardistamine, millest võib ilmneda võrgustiku laienemise vajadus, samuti on kõrgendatud huvi all rahvusparkide külastuskorraldusliku võrgustiku arendamine.

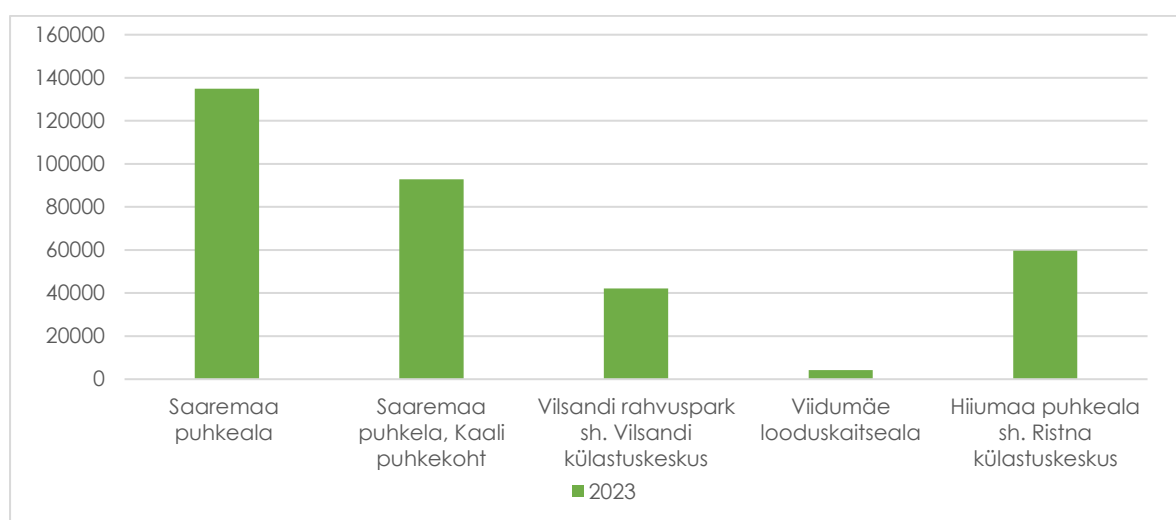
1. Regulaarselt läbiviidavad seired ja uuringud

1.1. Külastajauuring

2021. aasta juulis lõppesid perioodil 2020-2021 läbi viidud külastajauuringud Saaremaa puhkealal, Vilsandi rahvusparkis ja Hiiumaa puhkealal. Kokkuvõttes tulemustest on leitavad külastaja ja külastusseire materjalide lehel veebis:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastaja-ja-kulastusseire>

1.2. Külustusmahu seire

Joonis 1. Saaremaa puhkeala ja Kaali puhkekoha, Vilsandi rahvusparki (sh. Vilsandi rahvusparki külustuskeskuse), Viidumäe looduskaitseala, Hiiumaa puhkeala (sh. Ristna külustuskeskuse) külastatavus 2023. aastal.

Külustusmahuseire andmetel on kõige külastatavam Saaremaa puhkeala, järgnevad Hiiumaa puhkeala ja Vilsandi rahvuspark (Joonis 1). Võrreldes 2022. aastaga esines aladel kokku kokkuvõttes vähesel määral külastatavuse tõusu.

Leidus nii objekte, millel oli mõõdukat külustusmahu tõusu kui ka langust. Suurem külustusmahu tõus oli Kaali puhkekohas, 2023. aastal oli külastajatele taas avatud uuendatud Rauna vaatetorn Viidumäe looduskaitsealal. Külastajate poolt võeti hästi vastu ka rekonstrueeritud Rebastemäe matkarada Hiiumaa puhkealal.

Ala külustusmahu arvutamiseks (Joonis 1) on kasutatud külastajate peamistele liikumisteedele paigaldatud loendurite loendustulemuste andmeid (Tabel 1), laiendades neid külastajauuringust saadava külastajavoogude infoga. Praegu on käimas üleminek loendusperioodil külastajate loendamisel aastaringsele loendamisele. Üleminekuperioodil on esitatud andmed kahel kujul, loendusperiood (mai algus kuni novembri teine pool) ja aastaringne külustusmaht. Objektid, kus pole veel loendurit, mis võimaldab aastaringset loendamist, on aastaringne külustusmaht

arvutatud tuginedes külastajauuringu käigus kogutud külastuse sesoonsuse andmetele.

Tabel 1. Saaremaa ja Hiiumaa külustusala külustusobjektide külustatavus loendusperioodil.

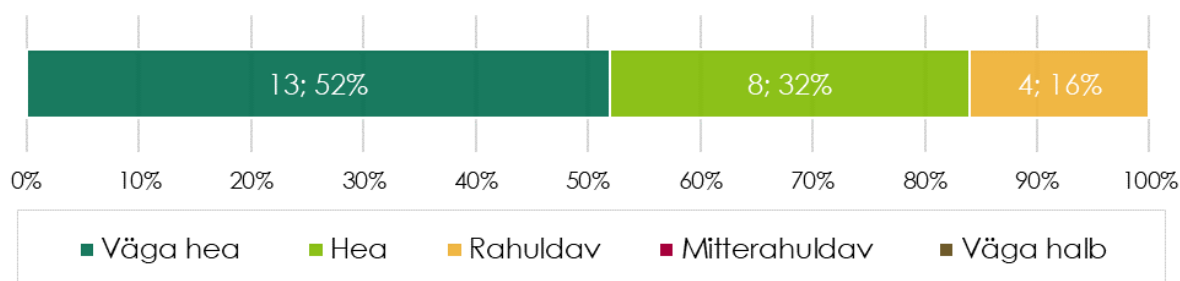
Külustusobjekt	Külustatavus 2023 loendusperioodil ja aastas
Orjaku õpperada	3600/4800*
Palli telkimisala	9600/12900*
Sääretirbi telkimisala ja rada	21800/29300*
Tõrvanina telkimisala	27200/34700*
Rebastemäe matkarada	6000/8000*
Kaali puhkekoht (kraater)**	92800*
Keskranna puhkekoht	14900/19700*
Koigi õpperada	5400/6700*
Tuhkana puhkekoht ja telkimisala	27800/36800*
Meiuste telkimisala	10400/13000*
Harilaiu puhkekoht	22800/30100*
Rauna vaatetorn	1800/2400*

* aastaringne külustusmaht

** Kaali puhkekohas loendamine aastaringne mitu aastat

1.2. Külustusobjektide seisundi seire

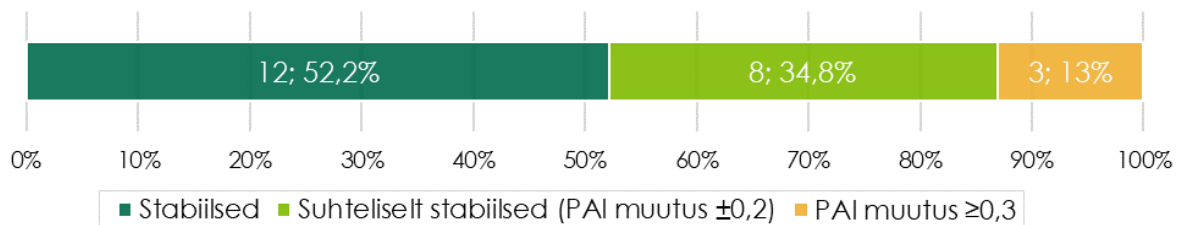
Käesolevas peatükis on käsitletud külustusobjektide seisundi seire objektide pinnase ja alustaimestiku seisundi andmeid. Hiiumaa puhkealal on seire seni toimunud neljal korral – 2010., 2015., 2019. ning viimati 2023. aastal, mil seiresse oli kaasatud 25 seireobjekti. Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi^[1] (edaspidi ka PAI) klassifikatsiooni^[2] alusel oli seisund väga hea (52%, 13 objekti) või hea (32%, 8 objekti) kokku 84% objektidest (21 objekti). Mitterahuldavas ja väga halvast seisundis objekte ei esinenud. PAI väärtus ületas 2019. a seire andmetel lubatud muutuste piiri ühel, 2023. aastal kahel (8,7%) objektil: Tõrvanina telkimisalal II (sissesõiduteest läände jääv lõkkease ja selle ümbrus) ning esmakordselt Hirmuste telkimisalal.

Joonis 2. Hiiumaa puhkeala seireobjektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine pinnase ja alustaimestiku seisundiklassidesse 2023. aastal.

2023. aastal kordusseires olnud seireobjektide andmevõrdluse alusel (23 objekti) oli pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi keskmine väärtus 2019. a andmetega

võrreldes vähesel määral tõusnud (0,03 võrra; keskmine indeksi väärtus 2019. a. 1,98, 2023. a. 2,01). 2019. ja 2023. a andmete võrdlusel moodustasid 87% objektid (20 objekti), mille pinnase ja alustaimestiku seisund oli stabiilne^[3] või suhteliselt stabiilne (joonis 3). Kolmel objektil oli muutus märgatavam. Nendest kahel, Vanajõe oru lõkkekohal ja Tihu metsaonnil, oli seisund paranenud ning Hirmuste telkimisalal halvenenud.

Joonis 3. Hiiumaa puhkeala objektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine PAI väärtuse muutuse alusel 2019. ja 2023. a. võrdlusel.

Hiiumaa seireobjektidest oli kõige suurema pinnase ja alustaimestiku seisundi muutusega (PAI väärtuse muutus +0,7) Hirmuste telkimisala, millel 2023. aastal ületas PAI väärtus lubatud muutuste piiri esmakordselt. Muutused toimuvad juba varasemalt tallamiskoormusega alal ning üldjoontes lõkkeasemete vahetus ümbruses. Seiretransetide välisel alal oli samas märgata ka alustaimestiku osaliselt vitaalsemat seisu kohtades, kus tallamiskoormus on vähenenud. Nii läänepoolse kui ka objekti keskele jääva lõkkekoha juures oli 2019. aastaga võrreldes suurenenud struktuuritu mineraalpinnase osakaal. Maastikukaitse meetmena on oluline objektil suurürituste vältimine ning nende ajaline jaotatus. Telkimisala on piiritletud kividega ja sõidukitega objektil teevälisel alal ei liigelda. Telkimisala piirist vahetult väljapoole jääval rannaalal oli märgata mootorsõiduki (mh ATV) jälgi ka teevälisel alal. Telkimisalast ida poole jäävat ala kasutatakse ka laurikohana. Sõidukitega liikumine telkimisala parklast lääne poole oli taksitatud kiviga, mis läbipääsuks eemaldatakse. Maastikuseisundi alusel on suurenenud objektist vahetult ida suunal asuva ala kasutus sõidukitega randa liikumiseks. Sõidukite liikumist keelavad piktogrammide objektil olemas, kuid neid eiratakse. Vajalik on vastavasisuline teavitust ka internetis objekti infolehel.

Tõrvanina telkimisala on seires kahe seireobjektina – parklast ida poole jääb telkimisala I ja lääne suunal II. Mõlema objekti seisund on suhteliselt stabiilne. I seireobjektil ei ületa PAI väärtus lubatud muutuste piiri ning indeks väärtuse alusel on seisund hea. 2019. aasta seisuga võrreldes oli indeksi väärtus 0,2 võrra tõusnud, näidates seisundi halvenemist. Tõrvanina telkimisala II seisund ületab lubatud muutuste piiri ning seisund oli 2019. aasta seirega võrreldes samuti 0,2 võrra suurenenud. Objekti seisundis on oluline roll kooslusele omase taimkatte taandumisel. Tallamiskindlamad liigid ei ole loodusliku koosluse liike asendanud, mistõttu on ala suurema tallamiskoormusega osa taimkatteta. Tallamiskoormus on siiski lokaalne ja rohkem külastustaristu vahetus läheduses. Tallamiskoormusega ala on vähesel määral laienenud. Tallamiskoormust mõjutab ka vahetu paiknemine telkimisala parkla kõrval. Mõlemal seireobjektil oli 2015. aasta seirel PAI väärtus suurem, kui 2023. aastal. Objektile on olemas parkla ning

parkimistaskud, mis toimivad. Parkimistaskute väiksem maht aitab reguleerida ka objekti kasutuskoormust. Tõrvanina telkimisala tulevikuplaane mõjutab oluliselt mere poolt maismaa minema kandumine, mis on aastatega progresseeruv. Tõrvanina telkimisala on Hiiumaa kontekstis suurem telkimise võimlausega objekt, millel on oluline roll külastuse koondamisel ja ka objektide vahelisel hajutamisel.

2019. aasta seire ajal olid Kaleste telkimisalal käimas rekonstrueerimistööd. Rekonstrueerimisprojektiga rajati alale tugevdatud pinnasega lõkkekohad, jalgrajad ning piirded. Kaleste telkimisala seisund ei ületa lubatud muutuste piiri ning seisund on hea. Kui 2010. ja 2015. aasta võrdlusandmetel oli Kaleste telkimisala üks kolmest objektist, Hirmuste ja Palli telkimisala kõrval, mille seisund oli halvenenud, ning 2019. aastal oli seisund suhteliselt stabiilne (PAI muutus -0,1), siis 2023. aastaks oli seisund liikunud veelgi paranemise suunas (PAI muutus -0,2, seisund suhteliselt stabiilne).

Tallamise mõju Palli telkimisala pinnase ja alustaimestiku seisundile oli suurem aastatel 2010-2015, mil alale omane taimkate osalt taandus ja seisund halvenes. Palli telkimisala paikneb rannaäärses tallamisõrnas samblikumännikus, kuid on samas oluline objekt Hiiumaa puhkeala külastuskoormuse hajutamiseks ning kaitsealadel paiknevate telkimisalade külastuskoormuse vähendamiseks. 2015. aasta järgselt püsis seisund stabiilsena, 2023. aastaks oli seisund suhteliselt stabiilne (PAI muutus +0,1). Objekti tallamiskoormus on ühtlane laiemal alal, mis on toonud kaasa kooslusele omase taimkatte taandumise. Objekti seisund ei ületa lubatud muutuste piiri, kuid tallamisõrna ja pika taastumisajaga kooslusena vajab ala maastiku seisundi hoidmiseks ja senise kasutuskoormuse juures paranemiseks maastikukaitseliste meetmete rakendamist. Objekti planeeringu muutmine ning kaitsemeetmete rakendamine vajab detailplaneeringu kehtestamist ning projekteerimine toimub 2024. aastal.

Kalurikoja metsaonni ja Mägipä telkimisala seisund oli 2015. ning 2019. aasta andmete võrdlusel suhteliselt stabiilne (PAI muutus -0,2), 2019. ning 2023. aasta võrdlusel stabiilne. Idapoolsel alal on märgata pinnase tihenemist ning sellega kaasnevat puujuurte paljandumist. Tallamiskoormus on siiski lokaalne.

2015. ning 2019. aasta seire vahelisel ajal oli Tihu metsaonni juures seisund halvenenud, kuid tallamistunnustega ala ei olnud samas laienenud ning muutused toimusid vahetult metsaonni esisel väikesel alal. 2023. aastaks oli seisund paranenud (PAI muutus -0,4).

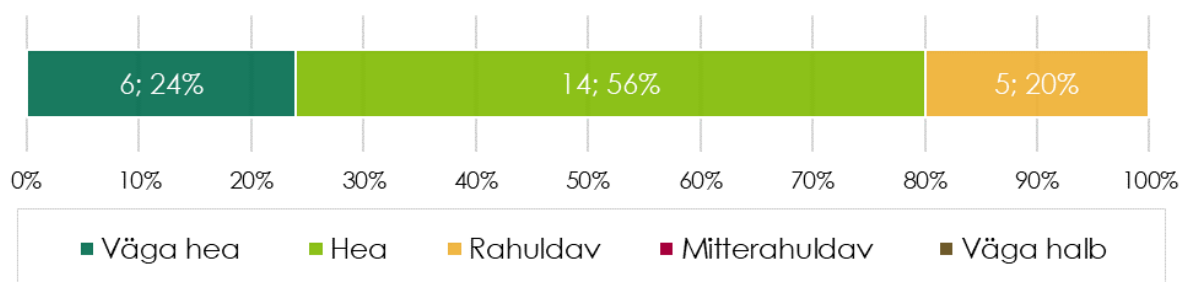
Vanajõe oru lõkkekohal oli seisund 2015. ning 2019. aasta võrdlusel suhteliselt stabiilne (PAI muutus +0,1). 2023. aastaks oli seisund paranenud (PAI muutus -0,4). Vanajõe oru lõkkekohal on tugevam tallamiskoormus koondunud vahetult külastustaristu elementide ümbrusesse. Õpperajale viival alal on liikumine piiretega reguleeritud ning taimkate alal on taastumas. Vanajõe oru õpperaja alguses oleva jõesängi varasemalt (2007. a) tugeva tallamiskoormusega erodeeruv nõlv oli 2023. aastaks peamiselt sammaltaimedega kaetud.

[1] Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeks (lüh. PAI) arvutatakse alalistel seiretransektidel hinnatavatel prooviruutudel esinenud kahjustusastmete kaalutud keskmisena. PAI võimalik väärust on 1...6. Objektidel, millel taimestiku katteväärtus rekreatiivse kasutuse mõjul ei ole vähenenud (nt tallamiskindlad kõrrelistega kaetud alad) on PAI väärtus kokkuleppeliselt „üks“. PAI väljendab ala pinnase ning alustaimestiku seisundit – mida suurem on indeksi väärtus, seda halvem on pinnase ning alustaimestiku seisund.

[2] Seisundiklass määratakse PAI väärtuse alusel järgmiselt: väga hea (PAI väärtus 1...2); hea (2,1...3); rahuldav (3,1...4); mitterahuldav (4,1...5); väga halb (5,1...6).

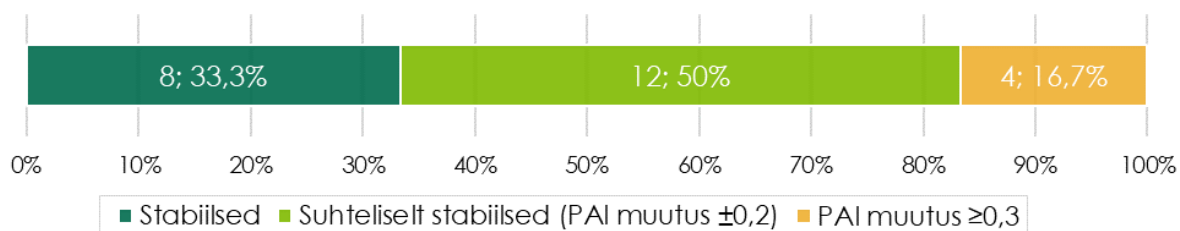
[3] Objekti pinnase ja alustaimestiku seisundi muutus arvestatakse kahe seirekorra PAI väärtuse erinevuse alusel; muutuse suurust eristatakse järgmiselt: PAI väärtuse erinevus 0,0 – stabiilsed; PAI väärtuse erinevus $\leq 0,2$ – suhteliselt stabiilsed; PAI väärtuse erinevus $\geq 0,3$ – muutus märgatavam.

Saaremaa puhkealal on seire toimunud neljal korral – 2010., 2015., 2019. ning viimane seirering 2023. aastal. Seiresse oli kaasatud 26 seireobjekti; pinnase ja alustaimestiku seisund olemasoleva meetoodika alusel hinnati 25 objektil. Ülevaate objektide jagunemisest pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtuse alusel seisundiklassidesse annab joonis 4. 80% objektidest oli seisund väga või hea, 20% rahuldav. Varasemalt mitterahuldavas seisundiklassis Tuhkana telkimisalal oli seisund paranenud. Nimetatud objektil on pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi suurem väärtus tingitud ka paiknemisest rannikululitel. 2023. a. hinnatud seireobjektidest (25 objekti) ületas PAI väärtus lubatud muutuste piiri 4 objektil. Lubatud muutuste piiri ületas lisaks Tuhkana telkimisalale Veere telkimisala kolm seireobjekti (Veere telkimisala esmakordselt).

Joonis 4. Saaremaa puhkeala seireobjektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine pinnase ja alustaimestiku seisundiklassidesse 2023. aastal.

2023. aasta kordusseire andmevõrdluse alusel (25 objekti) oli pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi keskmine väärtus 2019. a. andmetega võrreldes vähenenud (-0,03 võrra; keskmine indeksi väärtus 2019. a. 2,53, 2023. a. 2,5), mis näitab, et keskmine seisundi paranemist. 83,3% moodustasid objektid (20 objekti), mille pinnase ja alustaimestiku seisund oli stabiilne või suhteliselt stabiilne. 16,7% objektidest oli muutus märgatavam. Nendest kolmel, Tuhkana telkimisalal, Viieristi ning Keskranna puhkekohal, oli seisund paranenud ning Mändjala loodusmaja saunamaja lõkkekohal halvenenud. Ülevaate objektide pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi väärtuse muutustest annab joonis 5.

Joonis 5. Saaremaa puhkeala objektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine PAI väärtuse muutuse alusel 2019. ja 2023. a. võrdlusel.

Tuhkana telkimisala paikneb tallamisõrnal rannikuluitel. 2015. ja 2019. a võrdlusena oli objekti seisund halvenenud (PAI muutus +0,3). 2023. aastaks oli seisund taas paranenud (PAI muutus -0,4). Lõkkeasemete juurest otse randa kulgevad omavolilised liikumisrajad võivad taimkatte edasisel taandumisel jätkuvalt kujuneda tuuleerosiooni koridorideks.

Veere telkimisala jaguneb kolmeks seireobjektiks, millest esimese, Veere telkimisala I (lõunapoolne) seisund oli 2010., 2015. ning 2019. aasta võrdlusel stabiilne ning Veere telkimisala II suhteliselt stabiilne (PAI muutus vastavalt +0,1 ja -0,1). Veere telkimisala III seisund oli stabiilne 2010. ja 2015. a. võrdlusel, kuid halvenenud 2019. aastaks (PAI muutus +0,3). Veere telkimisala kõigi kolme seireobjekti seisund oli 2019. ning 2023. aasta võrdlusel suhteliselt stabiilne, viidates jätkuvat seisundi halvenemisele (I ja II PAI muutus +0,2, III +0,1). Seireobjektidest ületas varasemalt pinnase ja alustaimestiku seisund lubatud muutuste piiri I ja III objektil, 2023. aasta seisuga ka III seireobjektil, kus oli märgata ka pinnase tihenemist.

Veere telkimisala paikneb maantee ning mere vahelisel kitsal maastikuribal, mis seab objekti planeerimisele ja hooldusele omad väljakutsed. Tugevam tallamiskoormus on koondunud siiski alale sissesõitude ning vahetult külustustaristu ümbrusesse. Objekt on ka erinevate kasutusviiside osas mitmekülgse kasutusega, sh pika traditsiooniga kalastuskoht. Veere telkimisalal on varasemalt seires probleemkohtadena välja toodud objekti sisene liiklus- ja parkimiskorraldus, kohati omavoliliste lõkkeasemete esinemine ning lautrikohtadena kasutatavad alad objektil (auto ja ATV-ga paatide vedu randa (ka piki rannikut liikumine); lautrikohana kasutatakse osalt kõiki kolme seireobjekti, seni paigaldatud maakividest piirded toimivad osaliselt). Nii 2019. kui ka 2023. aasta seireandmetele tuginedes vajavad nimetatud probleemkohad võimalusel jätkuvalt head lahendust. Lautrikohtade paiknemine oleks oluline ametlikult määratleda valla üldplaneeringu raames.

Triigi telkimisalal oli kolme varasem seireringi (2010., 2015. ja 2019. a.) võrdlusandmetel Triigi telkimisala pinnase ja alustaimestiku seisund suhteliselt stabiilne (PAI muutus vastavalt -0,2 ja -0,1) ning samuti ka 2023. aastal (PAI muutus -0,2). 2010. aastaga võrreldes on PAI väärtus 0,4 võrra vähenenud, mis näitab seisundi paranemist. Samas oli 2023. aastal objekti põhiosal seiretransekti välisel alal märgata pinnase tihenemist sõidukitega alale sisenemise tõttu. Objekti PAI väärtus ei ületa lubatud muutuste piiri (PAI<3,3). Triigi telkimisalal on ka varasemalt majandamissoovitustena toodud parkimisala piiritlemise ettepanek, et takistada sõidukitega ranna piiranguvööndisse

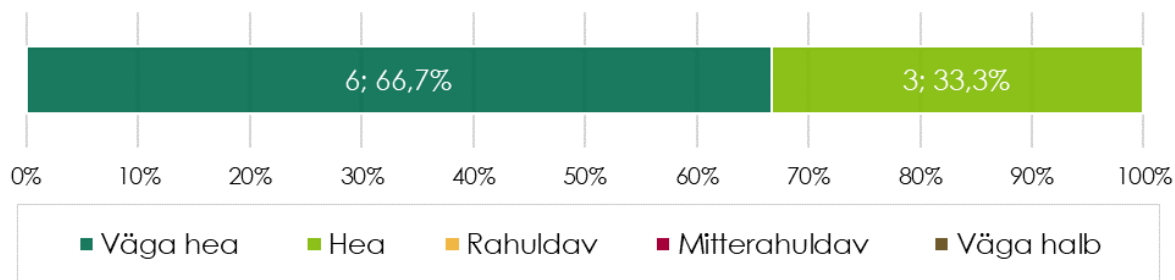
sisenemist. Objekti liiklus- ja parkimiskorraldusele ei ole seni head lahendust leitud. Piirangud seab objekti liigendatud paiknemine ja parkimisalaks kujundatavate sobiva suurusega alade puudumine. Objekti seisund ei ületanud 2023. aasta seisuga lubatud muutuste piiri ja PAI väärtus on nelja seireringi võrdluses madalaim.

Meiuste telkimisala rekonstrueerimise, millega planeeriti objekti parem liiklus- ja parkimiskorraldus ning külastuse suunamine, oli telkimisala pinnase ja alustaimestiku seisund 2019. aastaks paranenud (PAI muutus - 0,3) ning 2019. ning 2023. aasta vahelisel ajal stabiilne.

2013.-2014. a. teostatud rekonstrueerimistööde järgselt oli 2015. ning 2019. aasta võrdlusena pinnase ja alustaimestiku seisund Keskranna ning Järve puhkekohas suhteliselt stabiilne (PAI muutus -0,2) ning Taimeaia puhkekohas paranenud (muutus - 0,3). 2019. ning 2023. aasta võrdlusel Taimeaia (PAI muutus -0,1) ja Järve puhkekohas (PAI muutus -0,2) suhteliselt stabiilne. Keskranna puhkekohal oli muutus suurem (PAI muutus -0,3).

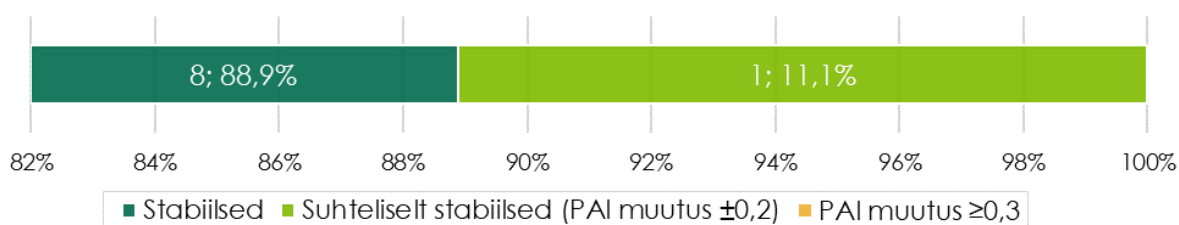
Kaali peakraatri pinnase ja alustaimestiku seisundile anti hinnang visuaalse vaatluse tulemusel ja fotomaterjali võrdlusena (2011, 2015, 2019, 2023. a.). 2015. aastal teostatud rekonstrueerimistööde järgselt on küllastajate liikumine koondunud kraatrivalli harjale rajatud liikumisrajale ning kraatri sisenõlva tallamine laiemal alal (eriti üla- ja keskosas) on jätkuvalt vähenenud. Probleemiks on kraatri lõunaosas paljandunud dolomiidikihtide plokkidel ronimine. Kraatri välisõlval esineb üksikuid omavolilisi radu, millel taimkate on osaliselt taandunud. Konkreetsem rada viib hävinud nn. kuradipuu juurde, mille tähistuse eemaldades väheneks kõrvalise raja kasutamine. Alal on üksikutes kohtades puujuured paljandunud ja kahjustunud (vanem kahjustus). Kaali järve äärde liigutakse endiselt – põhjapoolsel trepil piirde vahelt ning lõunapoolsel nõlval trepilt ja ka trepi kõrvalt. Vee-erosiooni toime nõlvale on tugevam lõunapoolse trepi juures, kus raja kalle suunab sademevee trepi kõrval olevale alale. Vähesel määral kandus radade lisatäite pinnast vahetult tööde tegemise järgselt (tööd 2019.-2020. a) vee-erosiooni toimel lõunapoolse trepi kõrvale. Vahetult järve ümbritseval alal esinevad jätkuvalt kõrvalised jalgrajad. Taimede kasvutingimused ning ka tallamise ulatus kraatri põhjas on mh sõltuv järve veetasemest. 2023. aasta lõpus on alale koostatud rekonstrueerimisprojekt, millega on kavandatud edasised kaitsemeetmed. Oluline roll on teavitustööl. Objektile on infotahvil välja toodud nõlvadel liikumise keeld, mida eiratakse. Samuti eemaldati objektile paigaldatud liikumist suunavad piktogrammide.

Vilsandi rahvuspargi (sh Viidumäe looduskaitseala) külustusobjektidel viidi esimene seirering läbi 2015., teine 2019. ning kolmas 2023. aastal. Seires oli 9 objekti. Seireobjektide pinnase ja alustaimestiku seisund oli väga hea või hea (joonis 6). Pinnase ja alustaimestiku seisundi indeksi klassifikatsiooni alusel oli kõigi seireobjektide seisund väga hea või hea.

Joonis 6. Vilsandi rahvuspargi ja Viidumäe looduskaitseala seireobjektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine pinnase ja alustaimestiku seisundiklassidesse 2023. aastal.

2023. aasta kordusseire andmevõrdluse alusel oli kõigi seireobjektide pinnase ja alustaimestiku seisund stabiilne või suhteliselt stabiilne (joonis 7). Suhteliselt stabiilne on seisund Harilaiu telkimisalal (PAI muutus +0,2). 2015. aastal oli Harilaiu puhkekoha PAI väärtus lubatud muutuste piiril (PAI=3,3), 2019. a. andmetel oli seisund paranenud (PAI muutus -0,3, PAI <3,3) ning 2023. aasta andmetel stabiilne. Ka Kääksilma telkimisalal oli seisund oli 2019. a võrdlusel stabiilne.

Joonis 7. Vilsandi rahvuspargi ja Viidumäe looduskaitseala objektide arvuline ja protsentuaalne jagunemine PAI väärtuse muutuse alusel 2019. ja 2023. a. võrdlusel.

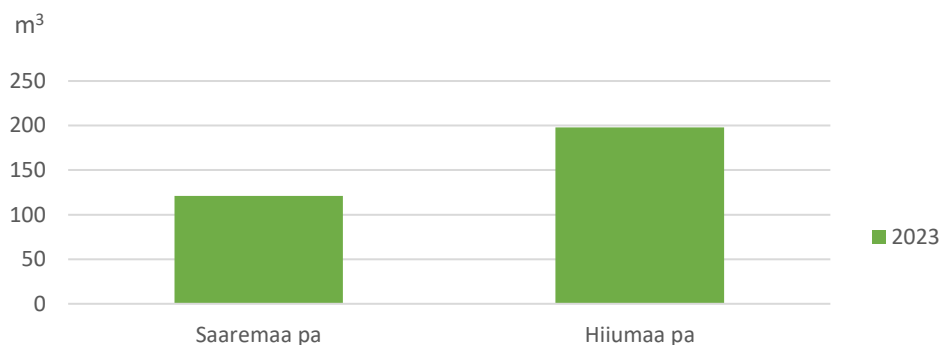
1.3. Ressursi seire

Kõigi külustusobjektide kogumahuna koguti jäätmeid 2023. aastal ligi 3800 m³, maht on võrreldes 2022. aastaga suurenenud 7%.

Lökkepuid kasutati 2023. aastal ligi 2300 m³, mis võrreldes 2022. aastaga pisut (5%) vähem, seda tõenäoliselt tänu külustuse kõrghooaja alguses kehtinud tuletõrjemeetmete keelule.

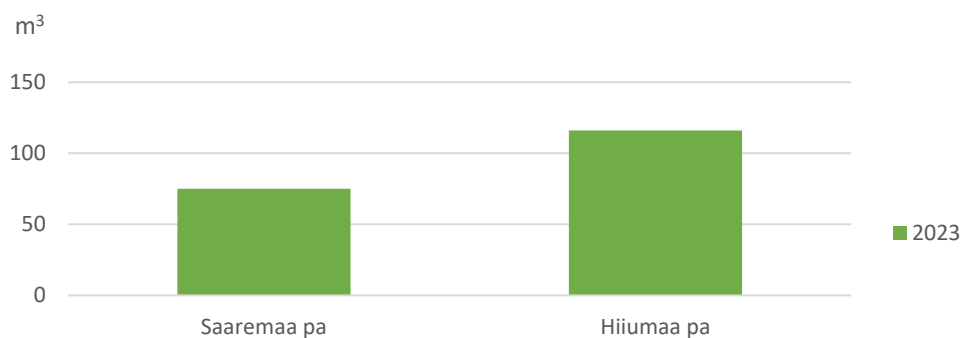
Hiiumaa külustusosal koguti jäätmeid 198 m³, millest 55 m³ koguti segapakendeid. Saaremaa külustusosal, sh. Vilsandi rahvuspargis koguti jäätmeid kokku 121 m³.

Ülevaate külustusalade külustusobjektidel tekkinud jäätmete kogusest ja kasutatud lõkkepuude kogusest annavad joonis 8 ja joonis 9.

Joonis 8. Hiiumaa ja Saaremaa külalustusalade külalustusobjektidel 2023. aastal kogutud jäätmed.

Lökkepuuid kasutati Hiiumaa külalustusalal 2023. aastal 116 m³, Saaremaa külalustusalal 75 m³.

Joonis 9. Hiiumaa ja Saaremaa külalustusalade külalustusobjektidel 2023. aastal kasutatud lõkkepuud.

2. Loodusteadlikkuse edendamine ja teabe jagamine

Loodusteadlikkuse edendamiseks kontaktivabalt jätkus Loquizi tarkvara platvormi kasutamine. Vilsandi rahvuspargi külalustuskeskus pakkus 4 mängu ning Ristna külalustuskeskus pakkus 7 mängu, sealhulgas sai loodud uus mäng liikumisaasta propageerimiseks. Jätkati geopeitusega.

Vilsandi rahvuspargi külalustuskeskusest sai teavet 6828 inimest ja erinevatest loodushariduslikest tegevustest (sh sündmused, viktoriinid, programmid jms) võttis osa 3928 inimest.

Toimus liikumisaasta matkapäev M. Ranna dendraariumis, kus tutvustati taimi ja Mihkel Ranna pärandit. Koigi õpperajal uuendati kõik infotahvlid ja toimus juhendatud retk kohalike legendide ja metsaandide tutvustamiseks. Osaleti kampaanial "Saunaviht riigimetsast", tähistati Eesti looduse päeva pärandkultuuriretkega "Loona loodus ja pärimus" ning matkadega Vilsandi saarel "Meretagune maa, Vilsandi kivistised ja

karrid". ÜF toel rekonstrueeritud Rauna vaatetorn sai jõuluks valgusinstallatsiooni ja sündmuse Jõulud metsas raames toimusid meisterdamise töötoad ja matkad Viidumäel. Tähistati rahvuspargi 30 sünnipäeva.

Ristna külastuskeskusest sai teavet 4464 inimest ja erinevatest loodushariduslikest tegevustest (sh sündmused, viktoriinid, programmid jms) võttis osa 3355 inimest.

Ristna külastuskeskuses toimus läbi aasta ürituste sari Metsamoori köök, kus õpetati traditsioonilisi oskusi nagu vahariide valmistamine, salvi keetmine, saunatarkused jm, toimus traditsiooniline Sõru Jazzi kontsertmatk. Metsanduslikule pärandkultuurile oli pühendatud pärandipäev Metsapere metsaonni juures, kus avati tutvustav tahvel ja toimus metsaretk vanadesse metsavahikohtadesse. Keskkonnapäeva tähistamine koostöös Hiiumaa vallaga, kus matkati õhtuhämaruses kirjanik Valdur Mikitaga.

Külastuskeskus lõi kaasa üle Eesti toimunud sündmustel "Saunaviht riigimetsast" ja "Jõulud metsas", osales kliimateemalise töötoa läbiviimisel Paide arvamusefestivalil ning taastuenergia teemaraja avaüritusel Toila Oru pargis. Osaleti "Valge öö" sündmusel Tsitre pargis.

3. Hooldus ja rekonstrueerimine

Hiiumaa ja Saaremaa külastusalade ning ja nende külastuskeskuste tegevuseks kasutati 2023. aastal otsekuludena kokku ligi 577 tuhat eurot. Vahendeid kasutati külastustaristu majandamiseks (vajalike külastustaristu muudatuste kavandamiseks, muudatuste elluviimiseks, külastustaristu korrashoiu tagamiseks), maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, vajalikeks seireteks ning külastuskeskustes läbiviidavate loodusteadlikkust edendavate tegevuste korraldamiseks. Taristu korrashoiule kasutati 457 tuhat eurot, külastajate teavitamisele ja külastuse suunamisele 52 tuhat eurot ning loodusteadlikkuse edendamiseks kokku 68 tuhat eurot, sellest külastuskeskuste korrashoiule 35 tuhat eurot.

Külastustaristu rekonstrueerimiseks kasutati 2023. aastal ka Ühtekuuluvusfondi vahendeid, mille toel rekonstrueeriti Rauna vaatetorn Viidumäel (kogumaksumus 74 319 eurot, sellest omaosalus 15%) ning paigaldati Tõrvanina õpperaja infotahvliid (kogumaksumus 6 978 eurot, sellest omaosalus 15%).

Hiiumaa külastusalal renoveeriti 2023. aasta lõpuks täielikult Sääretirbi telkimisala koos parklaga. Telkimisala laiendati, piiritleti ja sinna rajati teenindushoone. Hoones asuvad puukuur, tava- kui inva-DC ning jäätmete liigiti äraandmise võimalusega "prügisein". Hoone on varustatud päikesepaneelidega, mis annab võimaluse ka matkajale telefoni laadimiseks. Alal parandati ka ligipääsetavust ning teenindushoone kõrval olev lõkkekoht on rajatud liikumispuuet arvestades.

Telkimisalade käimlaid on jooksvalt vahetatud tänapäevaste maa-aluste mahutitega käimlate vastu. 2023. aastal paigaldati uued käimlad Tõrvanina, Mägipä, Luidja telkimisalale ja Metsapere lõkkekohta. Läbipõlenud lõkkealuseid vahetati välja 4 tk. Tõrvanina telkimisalal vahetati ka üks katusega laud-pink välja.

Tulevikuplaanide elluviimiseks algatati Hiiumaa valla poolt RMK palvel Palli detailplaneering koos ehituskeeluvööndi vähendamisega, mille kehtestamine jääb 2024. aastasse. Tõrvanina telkimisala projekteerimisest otsustati loobuda, kuna rannikuprotsesside tõttu on kallas on selles asukohas erodeeruv, ala on pidevas muutumises ning telkimisala asukoha sobivus on vajalik üle vaadata. Üldplaneeringu menetluse tõttu on ootel uue telkimisala rajamine Lõimandile.

Objektidele ligipääsetavuse parandamiseks projekteeriti Ninaotsa telkimisala ja Säärenina lõkkekohta viivad teed ning tööd teostatakse 2024 aastal. Uued suunavad liiklusmärgid koostöös Transpordiametiga paigaldati Ninaotsa ja Sarve ja Luidja telkimisala juurde. Valmisid ka puuduvad matkatee infotahvlid (11 tk), mille kujundus ja väljatrükk lükkus 2024 aastasse.

Kaitsekorralduskavadest tulenevad eraldiseisvad infotahvlid paigaldati Kõrgessaare-Mudaste hoiualale (1 tk) ja Paope looduskaitsealale (2 tk). Infotahvlid uuendati ka Säärenina lõkkekohas, kuhu paigaldati Väinamere hoiuala infotahvel ning Ninaotsa telkimisalal, kuhu paigaldati Paope looduskaitseala tahvel. Uuendati ka Ristna õpperaja infotahvel, Rebastemäe õpperaja infotahvlid ning Metsapere metsaonni infotahvel. Ristna külastuskeskuse siseruumides uuendati lükkandtahvliitel paiknevad Hiiumaa puhkeala ja Kõpu poolsaare kaardid.

Saaremaa külastusalal alustati 2023 a Audaku õpperaja ja Viidumäe vaateplatvormi rekonstrueerimistöodega, mis on planeeritud lõpetada 2024. aastal.

Seoses jalgteede amortiseerumise ning külastajate parema suunamise vajadusega, telliti 2023 aastal Kaali puhkekoha taristu korrastamise ehitusprojekt. Projektiga on planeeritud korrastada erodeerunud rajad, parandada viidastust ning piirata külastajate juurdepääsu kaitstavatele kraatri nõlvadele. Eelnevalt kavandatud valgustuse projekteerimisest Kaali ringvalli harjale ei ole võimalik ellu viia erinevate liigikaitsepiirangute tõttu ning selle planeerimisest loobuti. Samuti puudub algselt planeeritud täiendava parkla vajadus.

2024 aastasse on kavandatud ka saari ja mandrimaad ühendav RMK matkatee Saaremaa haru trassi planeerimine, mis annab võimaluse jalgrattamatkaks ümber saare. Kuna riigimetsa maa paikneb Saaremaal hajusalt, on matkatee planeerimine ajamahukas protsess. Trajektooridel on palju eramaid, kus on vajalik leida võimalused kokkulepete sõlmimiseks maaomanikega või raja ümber suunamiseks.

Veere telkimisalal uuendati osaliselt külastustaristut ning selle tegevusega on planeeritud jätkata ka 2024 aastal. Uue kvaliteediga taastati suvel vandaalide poolt lõhutud Raketi telkimisala. 2023 alustati Merise-Kalasma tee rekonstrueerimise projekteerimist.

Laugu metsamaja kompleks oli 2023 aastal planeeritud üle anda RMK kinnisvara osakonnale kuna hooned on amortiseerunud ning vajamas suuremahulist renoveerimist, mida kinnitas hoonete audit ja ettekirjutused tulekolletele. 2023 otsustati hooned jätta kasutusse külastuskorraldusliku objektina, millega võeti vastu suur

väljakutse alustada Laugu metsamaja kompleksi renoveerimise projekti tellimise ettevalmistamisega. Suuremad väljakutsed objektiga on seotud inimressursi vajadusega ala haldamisel ning keerulise ligipääsetavusega, kuna objekt ei asu piirkonnas, kus saare külastajad armastavad käia. Kompleksi renoveerimise projekteerimisega jätkatakse 2024 aastal.

Laidevahe looduskaitseala vaatetornide osas otsustati madalam vaateplatvorm lammutada, kuna see asub liikumiskiiranguga sihtkaitsevööndis, on amortiseerunud ning sellele puudub ligipääs. Kõrgema, munitsipaalmaal asuva torni osas, on kohaliku omavalitsusega algatatud läbirääkimised torni võimaliku üleandmise või likvideerimise osas.

Vastavalt kaitsekorralduskavale paigaldati Veere telkimisalale Koorunõmme looduskaitseala ja Koorunõmme hoiuala infotahvlid (3 tk). Seoses rekonstrueerimisega uuendati Koigiõpperaja infotahvlid ja Suure Tõllu kerisekivi objektiinfo (1 tk).

Loodusteadlikkuse edendamise ja teabe jagamisest annab ülevaate ptk 2. ja tabel 3. Kogutud jäätmete kogustest ja küttepuidude kulust annab ülevaate ptk 1.4. Suuremahulisemad tööd on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Saaremaa ja Hiiumaa külastusalade külastusobjektidel perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused ja täitmine 2023.

Külastusobjekt	Kaitseala, vöönd	Arengusuunad	Tegevus	Tegevuse kirjeldus	Planeeritud tööde teostamise aeg			2023. aastal teostatud tööde kirjeldus
					2020 - 2022	2023 - 2026	2027 - 2029	
Hiiumaa puhkeala								
Tõrvanina telkimisala		Ala planeeringu uuendamine Ala laiendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Külastuse suunamine Maastikukaitsete meetmete rakendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Õõbimist võimaldava taristu rajamine	Projekteerimine	Ala planeering, projekteerimine	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Tervikrekonstrueerimine		x		Asendati katusega pink-laud, paigaldati 2 kohaline maa-aluse mahutiga DC
			Teavitamine	Infomaterjalide uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kärdla matkarada		Ala planeeringu uuendamine	Taristu rajamine	Matkaraja rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Infomaterjali koostamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Tõrvanina õpperada	Tareste MKA, Rannametsa skv, Tareste skv	Ala planeeringu uuendamine	Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekti koostamine	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Õpperaja ja linnuvaatlustorni rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Teabetahvlite koostamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

Autobaasi lõkkekoht	Tareste MKA, Rannametsa skv piiril	Taristu kvaliteedi säilitamine Teiste objektidega sidumine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x		
			Teavitamine	Infomaterjali uuendamine	x			
			Taristu rajamine	käimla rajamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu pidev hooldus ja vajadusel remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kaleste telkimisala	Kõpu LKA, Kaleste pv, Kaleste skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Külastuse suunamine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Juurdepääsu parandamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu täielik rekonstrueerimine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infomaterjali uuendamine	x			
Kaleste õpperada	Kõpu LKA, Kaleste pv, Kaleste skv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Juurdepääsutee parandamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vanajõeoru õpperada	Tihu LKA, Vanajõe skv	Taristu kvaliteedi tõstmine ja säilitamine Teiste objektidega sidumine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine	Taristu rekonstrueerimine	Treppide ja piirete rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infomaterjali uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vanajõeoru lõkkekoht		Taristu kvaliteedi tõstmine ja säilitamine Teiste objektidega sidumine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine Ala planeeringu uuendamine	Taristu rekonstrueerimine	Ala piiritlemine, käimla rekonstrueerimine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

Sääretirbi telkimisala	Käia lahe-Kassari MKA, Kassari sääre skv	Ala planeeringu uuendamine Ala laiendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Külastuse suunamine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Parkimisvõimaluste parandamine Ööbimist võimaldava taristu rajamine	Projekteerimine Taristu rekonstrueerimine Teavitamine Taristu rajamine Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Telkimisala planeering ja laiendamine koos parkimisalaga Taristu täielik rekonstrueerimine Infomaterjali uuendamine Parkimisala rajamine, ala laiendamine Taristu jooksev hooldus ja remont	x x x x x				Telkimisala rekonstrueeriti täielikult Paigaldati objekti infotahvel Rajati uus parkla Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Orjaku õpperada	Käia lahe-Kassari MKA, Käina skv, Kassari pv, Tõllukivi pv	Taristu kvaliteedi säilitamine Aastaringse kasutuse soodustamine Loodusharidusliku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine Taristu rekonstrueerimine	Taristu jooksev hooldus ja remont Laudtee ja vaateornide rekonstrueerimine	x x x	x	x		Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Rebastemäe õpperada	Kõpu LKA, Rebastemäe skv, Linnaru skv	Ala planeeringu uuendamine Aastaringse kasutuse soodustamine Loodusharidusliku suuna arendamine Tegevuste mitmekesistamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine Taristu rekonstrueerimine Teavitamine Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu rekonstrueerimisprojekti koostamine Rekonstrueeritakse õpperada ja vaateorn Infomaterjali uuendamine Taristu jooksev hooldus ja remont	x x x x			x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Ristna õpperada		Taristu kvaliteedi säilitamine Loodusharidusliku suuna arendamine	Teavitamine Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Infomaterjali uuendamine Taristu jooksev hooldus ja remont		x		x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Mägipä telkimisala	Kõpu LKA, Mägipä skv	Taristu kvaliteedi tõstmine, Maastikukaitseliste meetmete	Taristu rekonstrueerimine Teavitamine	Taristu tervikrekonstrueerimine Infotahvli uuendamine			x		Paigaldati kahekohaline DC

		rakendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kalurikoja metsaonn	Kõpu LKA, Mägipä skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimi ne	Metsaonni rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Neljateeristi õpperada	Kõpu LKA, Mägipä skv, Linnaru skv, Mägipä rändrahnupv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Teavitamine	Läbi viidastuse suunamine	x			
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Palli telkimisala		Ala planeeringu uuendamine Ala laiendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Külastuse suunamine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine Erivajadustega külastajatele taristu arendamine Tegevuste mitmekesistamine Parkimisvõimaluste parandamine	Projekteerimine	Ala planeering, rekonstrueerimisprojekti koostamine	x			Alale telliti detailplaneering
			Taristu rekonstrueerimi ne	Taristu täielik rekonstrueerimine ja ala laiendamine	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvliite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Palli linnuvaatlustorn		Objekti likvideerimine	Taristu lammutamine	Tegevus vastavalt ekspertiisist tulevale juhisele, tõenäoline lammutamine	x			
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

Palli õpperada		Taristu kvaliteedi tõstmine Külastuse suunamine Loodusharidusliku suuna arendamine	Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Hirmuste telkimisala	Kõpu LKA, Ohami skv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
Hirmuste õpperada	Kõpu LKA, Ohami skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Sarve telkimisala	Sarve MKA, Sarve pv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Teiste objektidega sidumine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu osaline rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Luidja telkimisala		Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Teiste objektidega sidumine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Raie vajadus. Taristu jooksev remont ja hooldus.	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine, sh paigaldati uus DC
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
Säärenina lõkkekoht	Väinamere hoiuala (Hiiu)	Loodusharidusliku suuna arendamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev remont ja hooldus, juurdepääsutee remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Väinamere hoiuala infotahvel		x		Lisatud Väinamere hoiuala infotahvel
Leemeti metsamaja		Taristu kvaliteedi tõstmine, Maastikukaitseliste meetmete	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev remont ja hooldus	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine, sh vahetati metsamaja ja abihooned katused

		rakendamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine,						
			Teavitamine	Vahelduvad näitused	x	x		
Leemeti metsaonn		Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
			Taristu rekonstrueerimi ne	Onni rekonstrueerimine		x		
Leemeti matkarada	Tihu LKA, Leemeti skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
		Loodusharidusliku suuna arendamine, teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kallaste panga puhkekoht	Vahtrepa MKA, Kallaste panga skv, Vahtrepa pv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
		Taristu kvaliteedi säilitamine	Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekti koostamine	x			
		Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu ehitamine	Pangapealsete treppide ehitus	x	x		
		Teiste objektidega sidumine	Teavitamine	Infotahvliite uuendus	x			
Kõpu suurkivi puhkekoht	Kõpu LKA, Lepistopao skv, Kõpu suurkivi; Lepistopao suurkivi; Kõrgessaare suurkivi pv	Taristu kvaliteedi tõstmine, Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kapasto metsaonn		Taristu kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimise projekteerimine	x			
		Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimi ne	Taristu rekonstrueerimine		x		
		Tegevuste mitmekesisistamine	Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuenda	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

			mine ja hooldamine					
Ninaotsa telkimisala		Taristu kvaliteedi tõstmise Teavitamise kvaliteedi tõstmise Tegevuste mitmekesistamine Loodusharidusliku suuna arendamine Juurdepääsutee parandamine	Projekteerimine	Ala tervikplaneerimine, rekonstrueerimisprojekt, linnuvaatlustorni projekteerimine		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu täielik rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Metsapere metsaonn		Taristu kvaliteedi tõstmise Teavitamise kvaliteedi tõstmise Tegevuste mitmekesistamine Loodusharidusliku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine, sh paigaldati uus DC
			Taristu rekonstrueerimine		x			
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
Tihu õpperada	Tihu LKA, Tihu järvede skv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmise Loodusharidusliku suuna arendamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Projekteerimine	Tervikprojekteerimine õpperaja rekonstrueerimiseks		x		
			Rekonstrueerimine	Õpperaja rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
Tihu metsaonn	Tihu LKA, Tihu järvede skv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmise Loodusharidusliku suuna arendamine Juurdepääsutee parandamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Projekteerimine	Onni projekteerimine		x		
			Taristu ehitus	Onni lammutus Onni ehitus		x		
Kõrgessaare orhideede õpperada		Taristu kvaliteedi säilitamine	Teavitamine	Infotahvli uuendamine		x		Objekti infotahvlite ja huvipunktide infotahvlite uuendamine
			Taristu remont/uuendamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

			mine ja hooldamine					
Laasimetsa lõkkekoht	Leigri LKA, Leigri skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Tegevuste mitmekesistamine Loodusharidusliku suuna arendamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristuelementide väljavahetamine	x			
			Teavitamine	Infotahvli uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
RMK matkatee Heltermaa-Ristna-Sarve haru	Hiiumaa laidude MKA; Kalana LKA; Köpu LKA; Käina lahe-Kassari MKA; Leigri LKA; Luidja MKA; Pihla-Kaibaldi LKA; Sarve MKA; Tahkuna LKA; Taresta MKA; Vahtrepa MKA	Ala planeeringu uuendamine Teiste objektidega sidumine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Matkaspetsiifilise taristu rajamine	Taristu rajamine	Matkatee rajamine	x			
			Teavitamine	Infotahvlite paigaldamine	x			
Remmelko lõkkekoht	Väinamere hoiuala (Hiiu)	Matkaspetsiifilise taristu rajamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rajamine	laudkoha rajamine	x			
			Teavitamine	Kaitseala tahvlite paigaldamine	x			
Ränkaja lõkkekoht	Tahkuna LKA, Kodeste soo skv., Kodeste metsa skv.	Matkaspetsiifilise taristu rajamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rajamine	Lõkkekoha rajamine	x			
			Teavitamine	Kaitseala tahvlite paigaldamine	x			
Külustusobjekt	Kaitseala, võõnd	Arengusuunad	Tegevus	Tegevuse kirjeldus	Planeeritud tööde teostamise aeg			2023. aastal teostatud tööde kirjeldus
					2020	2023	2027	
					-	-	-	
					2022	2026	2029	
Saaremaa puhkeala								
Kaali puhkekoht	Kaali MKA, Kaali skv	Ala planeeringu uuendamine	Projekteerimine	Kraatri valgustuse projekteerimine				Valgustuse projekteerimisplaanidest loobuti

		Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine	Projekteerimine	Kaali kraatri taristu korrastamise ehitusprojekt		x		Projekteeriti Kaali puhkekoha taristu amortiseerunud osade rekonstrueerimisprojekt
			Projekteerimine	Parkla projekteerimine				Ei teosta, parkla piisav.
			Taristu rajamine	Valgustus				Ei teosta
			Taristu rajamine	Parkla		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine	x	x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x		Kaitseala ja objektiinfo kujunduse tellimine
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Keskranna puhkekoht	Järve luidete MKA, Järve luidete skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Taimeaia puhkekoht	Järve luidete MKA, Järve luidete skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Maastikukaitseliste meetmete rakendamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Järve puhkekoht	Järve luidete MKA, Järve luidete skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Tuhkana telkimisala		Ala planeeringu uuendamine	Projekteerimine	Ala tervikplaneering, taristu projekteerimine		x		

		Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Telkimisala taristu rekonstrueerimine			x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine			x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	
Tuhkana puhkekoht		Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Taristu projekteerimine	x				
			Taristu rajamine	Taristu ehitus		x			
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine			x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine sh uus katusega pink-laud	
Loode tammiku õpperada	Mullutu-Loode LKA, Mullutu-Loode hoiuala	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Raja taas tähistamine, infotahvli aluste uuendamine	x				
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x				
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	
Loodenina linnuvaatlustorn	Loodenina (6 km) rand	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Erivajadustega külastajatele taristu rajamine	Projekteerimine	Tehnilise ekspertiisi koostamine	x				
			Projekteerimine	Torni rekonstrueerimise projekti koostamine	x				
			Taristu rekonstrueerimine	Torni rekonstrueerimine	x				
			Teavitamine	Info uuendamine	x	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	
Triigi telkimisala	Väinamere hoiuala (Saare)	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Detailplaneering	x				
			Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekt			x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu, parkla rekonstrueerimine			x		

			Teavitamine	Info uuendamine	x		x	
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Ninanuki metsaonn	Väinamere hoiuala (Saare)	Taristu kvaliteedi tõstmise teavitamine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Veere telkimisala	Teesu LKA, Teesu skv	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmise teavitamine	Projekteerimine	Detailplaneering	x			
			Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekt			x	
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine			x	
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		Koorunõmme looduskaitseala infotahvlid
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont, sh lisati 2 katusega pink-lauda ja 2 puukuuri
Veere vaateplatvorm		Taristu kvaliteedi tõstmise teavitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x			
Koigi õpperada	Koigi MKA, Koigi pv, Raba skv	Taristu kvaliteedi tõstmise teavitamine	Projekteerimine	Taristu rekonstrueerimisprojekti uuendamine		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu tervikrekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	I rekonstrueeritud osa parendamine	x			
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			

			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Viieristi puhkekoht	Viieristi LKA, Viieristi skv, Jõesoo skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu projekteerimine	Taristu projekteerimine	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Viieristi õpperada	Viieristi LKA, Viieristi skv piiril	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Parkla projekteerimine		x		
			Taristu ehitus	Parkimisala ehitus		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Sopi metsaonn		Taristukvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Metsavahikoha ajaloo tutvustus	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kalasma telkimisala	Koorunõmme LKA, Merise-Abula skv	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Ala planeering, projekteerimine		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont sh 2 katusega pink-lauda

Abula telkimisala	Koorunõmme LKA, Merise-Abula skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Detailplaneering, taristu projekteerimine		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Karjääri telkimisala	Koorunõmme LKA, Merise-Abula skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Detailplaneering, taristu projekteerimine		x		
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine, sh katusega pink-laud
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
Abula - Kalasma õpperada	Koorunõmme LKA, Merise-Abula skv, Koorunõmme pv,	Taristu kvaliteedi säilitamine Tegevuste mitmekesistamine	Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Meiuste telkimisala		Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu projekteerimine	Rekonstrueerimisprojekti koostamine	x			
			Taristu rajamine	Teede ja parklate rekonstrueerimine vastavalt projektile	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Külustutaristu rajamine vastavalt projektile	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
Mihkel Ranna dendraarium	M. Ranna dendraarium	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x		

		tõstmise Teavitamise kvaliteedi tõstmise	Teavitamine	Dendroloogiline inventuur, Infotahvlite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Kalja õpperada		Taristu kvaliteedi tõstmise	Taristu rekonstrueerimine	Silla paigaldamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		
Konati telkimisala		Objekti likvideerimine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	
			Taristu lammutamine	Amortiseerumisel utiliseerimine		x		
Konati matkarada		Objekti likvideerimine	Taristu lammutamine	Rajaelementide eemaldamine, utiliseerimine	x	x		
Suure Tõllu kerisekivi puhkekoht	Suur-Tõlli kerisekivi; Suure-Tõllu kerisekivi; Raka kivi pv	Teavitamise kvaliteedi tõstmise	Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x		Objekti info uuendatud
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine, sh paigaldati uus infoalus
Laugu metsavahimaja		Taristu kvaliteedi tõstmise Teavitamise kvaliteedi tõstmise	Projekteerimine	Hoonete renoveerimiskava, sisu ideekavand	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Hoonete kompleksi renoveerimine, aia ja aktiivala kujundamine	x	x		
			Teavitamine	Hoonete ja välisala sisu kontseptsiooni väljatöötamine, teostamine	x	x		

			Taristu rekonstrueerimine	Territooriumi väiketaristu	x				
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	
Raketi telkimisala (Dejevo puhkekoht)		Tegevuste mitmekesistamine	Projekteerimine	Puhke ja üritusala projekteerimine	x				
			Taristu rekonstrueerimine	Puhke ja üritusala rekonstrueerimine	x	x			
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine		x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus remont ja uuendamine, sh lisatud 2 katusega pink-lauda, puukuur, infoalus, piire ja 2 kaetud lõkkealust	
Jahimehe puhkekoht		Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x				
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine	
Mändjala loodusmaja		Taristu kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Üritusala projekteerimine		x			
			Teavitamine	Üritusala ehitus		x		Majaesise pink-laua aluse rajamine	
		Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x				
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x			
Laidevahe vaateplatvorm	Laidevahe LKA, Sandlas kv	Uus objekt	Projekteerimine	Parkla, raja ja torni projekteerimine		x			
			Taristu rajamine	Parkla, raja ja torni rajamine		x			
			Teavitamine	Infotahvlite koostamine, valmistamine		x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x			
Mändjala õpperada			Taristu rajamine	Õpperada	x				

		Taristu kvaliteedi säilitamine Tegevuste mitmekesistamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Õpperada	x	x		
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Tuhkana järve õpperada		Uus objekt	Taristu rajamine	Raja taristu rajamine		x		
			Teavitamine	Infotahvlite koostamine, valmistamine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	
Küdemäe kurisuu	Küdemäe karstiaala	Uus objekt	Taristu ehitus	Trepp ja platvorm	x	x		
			Teavitamine	Infotahvlite koostamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	
Külastusobjekt	Kaitseala, vöönd	Arengusuunad	Tegevus	Tegevuse kirjeldus	Planeeritud tööde teostamise aeg			2023. aastal teostatud tööde kirjeldus
					2020 -	2023 -	2027 -	
					2022	2026	2029	
Vilsandi rahvuspark								
Harilaiu puhkekoht	Vilsandi RP, Harilaiu skv	Taristu kvaliteedi tõstmise Teiste objektidega sidumine Külastuse suunamine Teavitamise kvaliteedi tõstmise Matkaspetsiifilise taristu rajamine	Projekteerimine	Detailplaneering	x			
			Projekteerimine	Ala tervikprojekteerimine	x			
			Taristu rajamine	Ehituse teostamine	x	x		
			Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Harilaiu matkarada		Taristu kvaliteedi tõstmise	Taristu remont/uuenda	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x		Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

	Vilsandi RP, Harilaiu skv, Kiipsaare skv	Teiste objektidega sidumine Külastuse suunamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	mine ja hooldamine					
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x		
Harilaiu telkimisala	Vilsandi RP, Harilaiu skv	Taristu kvaliteedi tõstmine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimi ne	Taristu rekonstrueerimine	x			
			Teavitamine	Teabetahvlite uuendamine		x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vikati teabetuba	Vilsandi RP, Vilsandi pv	Teavitamise kvaliteedi tõstmine Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimi ne	Teabetoa sisu uuendamine		x		
			Teavitamine	Info uuendamine, erinevad võimalused		x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vikati lõkkekoht	Vilsandi RP, Vilsandi pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu rekonstrueerimi ne	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Käkisilma telkimisala	Vilsandi RP, Kuusnõmme skv	Ala planeeringu uuendamine Taristu kvaliteedi tõstmine Juurdepääsu parandamine	Projekteerimine	Ala tervikplaneerimine (objekti arendus sõltub Vilsandi-Käkisilma kanali süvendusest); torni projekteerimine	x			
			Taristu rajamine	Taristu ehitamine ja rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuenda mine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x		Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
			Teavitamine	Infotahvlite täiendamine	x			
Väike-Vilsandi puhkekoht	Vilsandi RP, Vilsandi pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuenda	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

			mine ja hooldamine					
Kulpri telkimisala	Vilsandi RP, Vilsandi pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vilsandi matkarada	Vilsandi RP, Vilsandi pv, Vana Paagi skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Teavitamine	Infotahvliite uuendamine, muud teavitamisvõimalused	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Vilsandi vaatetorn	Vilsandi RP, Vilsandi pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Torni korralised ekspertiisid, hooldus, remont	x	x		Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Elda telkimisala	Vilsandi RP, Atla pv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine		x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Rauna vaatetorn ja puhkekoht (Viidumäe looduskaitseala)	Viidumäe LKA, Audaku pv	Taristu kvaliteedi säilitamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine	Taristu rekonstrueerimine	Torni rekonstrueerimine		x		
			Teavitamine	Infotahvliite uuendamine, teised teavitusviisid		x		Objekti info uuendatud
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Viidumäe puhkekoht (Viidumäe looduskaitseala)	Viidumäe LKA, Audaku pv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Viidumäe õpperada (Viidumäe looduskaitseala)	Viidumäe LKA, Audaku pv, Surnuaiamäe skv	Külastuse suunamine Teavitamise kvaliteedi tõstmine Erivajadusega külastajale taristu arendamine	Teavitamine	Taristul külastaja suunamine	x			
			Projekteerimine	Vaateplatvormi projekteerimine endisele kohale		x		
			Taristu ehitus	Vaateplatvormi ehitus		x		
			Taristu remont/uuendamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine

			mine ja hooldamine					
Audaku õpperada (Viidumäe looduskaitseala)	Viidumäe LKA, Audaku pv, Suurmäe skv, Atlama skv	Taristu kvaliteedi tõstmine	Projekteerimine	Raja projekteerimine	x			
			Taristu rekonstrueerimine	Taristu rekonstrueerimine	x	x		alustati rekonstrueerimisega
			Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x	x		
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Allikasoo õpperada (Viidumäe looduskaitseala)	Viidumäe LKA, Audaku pv, Surnuamäe skv, Nakimetsa skv	Taristu kvaliteedi säilitamine	Teavitamine	Infotahvlite uuendamine	x			
			Taristu remont/uuendamine ja hooldamine	Taristu jooksev hooldus ja remont	x	x	x	Taristu jooksev hooldus, remont ja uuendamine
Ameerika mets	Vilsandi rahvuspark, Kuusnõmme skv	Uus külastusobjekt		Eksponeerimine, teavitamine, viitamine		x		
Soeginina hülgevaatlusplatvorm	Vilsandi rahvuspark, Soeginina skv	Uus külastusobjekt		Projekteerimine, ehitus		x		
Undva linnuelamusplatvorm	Vilsandi rahvuspark, Undva pv	Uus külastusobjekt		Projekteerimine, ehitus		x		

Tabel 3. Saaremaa ja Hiiumaa külastusalade külastuskeskustes perioodil 2020-2029 planeeritud tegevused ja täitmine 2022.

Külastuskeskus	Tegevuste kirjeldus	Planeeritud tegevuse periood			2023. aastal teostatud tööde kirjeldus
		2020-2022	2023-2026	2027-2029	
Vilsandi rahvuspargi külastuskeskus	Külastuskeskuse ja teiste hoonete hooldus ja remonttööd	x	x	x	
	Külastuskeskuse ekspositsiooni väljatöötamine, vana kaasajastamine	x	x		Saaremaa RMK puhkeala külastusobjekte ja loodusväärtusi tutvustav kaart
	Aktiivõppe elementide loomine, väljatöötamine keskuse õuealal ja möisa pargis, Vilsandi rahvuspargi elu- olu, pärandkultuuri ja loodust tutvustava raja loomine keskuse lähikümbrusesse.	x	x		
Ristna külastuskeskus	Ristna külastuskeskuse õueala haljastuse planeerimine ja projekteerimine	x	x		Jäätmete liigiti äraandmise ala uuendamine
	Õueala haljastuse ja tegevusalade/atraktsioonide rajamine	x	x		
	Õpperaja rajatiste rekonstrueerimine		x		
	Külastuskeskuse ja kõrvalhoonete hooldusremont	x	x		
	Külastuskeskuse sisustuse uuendamine (õppeklassi mööbel, selle kujunduse seostamine keskuse programmilise tegevusega)	x		x	